

RAPORT DOTYCZĄCY UDZIAŁU SENIORÓW W ŻYCIU PUBLICZNYM WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Województwo:	warmińsko-mazurskie
Liczba mieszkańców	1 452 596 mieszkańców
w tym osób starszych:	220 198 tys.
w tym kobiet	155 548 tys.

Charakterystyka społeczno-gospodarcza województwa warmińsko-mazurskiego, z uwzględnieniem środowisk osób starszych

Województwo warmińsko-mazurskie położone jest w północno-wschodniej części kraju i obejmuje obszar 24 173,17 km², co stanowi 7,7 % powierzchni kraju. Według danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 r. na terenie województwa zamieszkuje 1 452 596 mieszkańców, tj. 3,8 % ludności kraju. W ogólnej liczbie mieszkańców ponad połowa, bo 740,7 tys. osób tj. 51,0 % stanowią kobiety. Gęstość zaludnienia w województwie jest najniższa w kraju, gdyż wynosi 60 osób na 1m². Stolicą województwa jest Olsztyn. Administracyjnie województwo podzielone jest na 3 podregiony: olsztyński, elbląski i ełcki, w których jest 21 powiatów, z czego 19 to powiaty ziemskie i 2 grodzkie oraz 116 gmin, przy czym 16 z nich to gminy miejskie, 33 miejsko-wiejskie i 67 wiejskie. Województwo charakteryzuje się dużą różnorodnością krajobrazu, bogactwem środowiska przyrodniczego. Na obszarze województwa znajduje się ponad 3000 jezior, 8 parków krajobrazowych, 96 rezerwatów przyrody, ponad 2 tys. pomników przyrody. Łączna powierzchnia obszarów objętych prawną ochroną przyrody stanowi 46,1 % powierzchni województwa.

Struktura ludności województwa warmińsko-mazurskiego oraz dokonujące się w niej procesy demograficzne mają wpływ na rozwój regionu, ale także są wskazaniem do działań związanych z polityką społeczną w regionie. Struktura społeczeństwa zamieszkującego region jest uzależniona od wielu czynników, które determinują jej obecny stan. Do takich czynników należą między innymi: **pleć- wskaźnik feminizacji, wiek ludności, gęstość zaludnienia- wskaźnik urbanizacji, wykształcenie, aktywność zawodowa ludności, czy wskaźnik zatrudnienia.**

Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku

Dane z 2011 r.		Ludność wg. grup wiekowych			
		przedprodukcyjnym (0–17 lat)	Mobilnym (18–44 lata)	niemobilnym (M 45–64, K 45–59 lat)	Poprodukcyjnym (M 65 lat i więcej, K 60 lat i więcej)
Ogółem	1 452,1	287,9	590,4	358,9	215,0
MIASTA	863,4	155,4	349,0	222,3	136,7
WIEŚ	588,8	132,5	241,3	136,6	78,4

Opracowanie własne na podstawie danych NSP z 2011 r.

Porównanie wyników ostatnich dwóch spisów ludności wykazało zmniejszenie liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym o 77,10 tys. osób. Mniej dzieci i młodzieży odnotowano zarówno wśród ludności miejskiej, jak i wiejskiej. W stosunku do 2002 roku wzrosła liczebność o 72,5 tys. ludności w wieku produkcyjnym, grupa wieku mobilnego zwiększyła się liczba o 62,5 tys. osób, a w wieku produkcyjnym niemobilnym o 10,0 tys. Należy zwrócić uwagę, iż zwiększył się także udział ludności w wieku poprodukcyjnym, gdzie w stosunku do poprzedniego spisu liczba osób starszych wzrosła o 28,6 tys. wg. najnowszych danych GUS tj. na dzień 22 listopada 2012 r. liczba osób w wieku poprodukcyjnym wynosiła 220 198 tyś. , z czego 155 548 tyś. stanowiły kobiety. Potwierdza to dalej tendencję wzrostową zwiększania się grupy osób starszych, co wynika także między innymi z faktu wydłużania się okresu życia osób w wieku poprodukcyjnym. Jednym też z czynników powodujących stałe zwiększanie się liczby osób w wieku poprodukcyjnym jest również przedłużanie się przeciętnej długości trwania życia. Średnie krajowe dla tych grup

na koniec roku 2010 wyniosły 80,1 lat dla kobiet i 71,5 lat dla mężczyzn, a dla województwa warmińsko-mazurskiego były niższe i wyniosły odpowiednio 79,8 lat i 70,7 lat.

Jednym z najistotniejszych problemów społecznych regionu jest najwyższy w kraju wskaźnik bezrobocia. Według informacji WUP Olsztyn z 31 października 2012 roku liczba bezrobotnych w regionie warmińsko – mazurskim wynosiła 104 774 osoby. Natomiast stopa bezrobocia w końcu września 2012 roku ukształtowała się na poziomie 19,5%, w kraju zaś – 12,4%. Województwo warmińsko - mazurskie ma więc najwyższą stopę bezrobocia w kraju. W niektórych powiatach stopa bezrobocia sięga 30 %, jak w powiecie piskim – 30,7%, bartoszyckim – 28,4% czy braniewskim. Co istotne, w strukturze bezrobotnych wzrósł procentowy udział bezrobotnych powyżej 50 roku życia.

Województwo warmińsko- mazurskie jest regionem o jednym z najwyższych poziomów ubóstwa. W 2011 r. liczba osób korzystających z pomocy społecznej wynosiła 106.184 tys. W województwie warmińsko-mazurskim żyje najwięcej osób w kraju korzystających z pomocy społecznej na 10 mieszkańców.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2015 roku oraz jej aktualizacja Strategia Polityki Społecznej Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 roku to dokumenty określające realizację założeń wynikających ze Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego do 2020 r. w dziedzinie polityki społecznej. Dokumenty te uszczegółowią opis problemów społecznych, a także określa kierunek działań w celu zmniejszenia i łagodzenia skutków społeczno-gospodarczych. Ze względu na tematykę opracowywanej ekspertyzy przeanalizowano zapisy w dokumencie związane z problematyką osób po 55 roku życia. Istotną kwestią, jaką poruszono w dokumencie jest określenie tendencji demograficznych, i tak prognozowano, iż do roku 2015 liczba ludności województwa będzie się nieznacznie zwiększała (o około 2%), natomiast w ostatnim 15-leciu zmniejszy się i w roku 2030 stanowić będzie 99% stanu wyjściowego z roku 1998.

W dokumentach tych podkreślano fakt, iż procesy demograficzne w Polsce i wielu wysoko rozwiniętych krajach świata wskazują na zjawisko starzenia się społeczeństw. Prognozy rozwoju liczby ludności do 2030 roku świadczą, że tendencja ta nie ulegnie zmianie. Starzenie się społeczeństwa, które jest skutkiem wydłużania się ludzkiego życia oraz spadku współczynnika dzietności, zmienia strukturę wiekową ludności województwa. Proces ten powoduje zmniejszanie się udziału ludzi młodych, a zwiększanie udziału ludzi starszych w

ogólnej strukturze ludności. Konsekwencją przemian demograficznych jest zwiększanie się liczby osób starszych potrzebujących pomocy w utrzymaniu samodzielności w późniejszym etapie życia oraz wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym względnie sprawnych. W tym kontekście istotne wydaje się skoncentrowanie uwagi na zapewnieniu warunków do aktywizacji osób w wieku senioralnym, która pozwoliłaby na wykorzystanie ich potencjału do podnoszenia własnej jakości życia, jakości życia społeczności lokalnych oraz lepszej ich integracji społeczno-kulturowej i zawodowej, co przyczyniłoby się również do rozwoju województwa. Podejmowanie działań w tym obszarze stanowi jedno z wyzwań polityki społecznej.

Seniorzy w wymiarze wojewódzkim

Miejsce seniorów w zapisach wojewódzkich strategii

Polityka społeczna dotycząca pomocy osobom starszym w wymiarze wojewódzkim jest ujęta w zapisach kilku dokumentów o znaczeniu strategicznym. Nadrzędnym dokumentem wojewódzkim jest Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 r. gdzie w celach operacyjnych 9.1.6 zapis brzmi: Wzrost konkurencyjności usług na rzecz starzejącego się społeczeństwa. W celu tym zawarte są m.in. następujące działania:

- **Wzrost bazy informacyjnej na temat możliwości rozwoju usług dla starzejącego się społeczeństwa**
- **Promocja działań i zachowań zwiększających konkurencyjność w zakresie rozwoju usług dla starzejącego się społeczeństwa**

Kolejnym znaczącym dokumentem o randze wojewódzkiej, a wynikającym także z ogólnych założeń Strategii Wojewódzkiej jest *Strategia Polityki Społecznej Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 roku*, która po raz pierwszy była opracowana w 2005 r. natomiast została zaktualizowana w 2012 r. Opracowanie to jest kluczowym dokumentem programowym w realizacji regionalnej polityki społecznej, wyznaczającym priorytety, cele i działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, wyrównywania poziomu życia mieszkańców województwa, zapobiegania procesom wykluczenia społecznego oraz stwarzania warunków umożliwiających osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych.

Zaktualizowana *Strategia polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku* obejmuje w szczególności programy: przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wyrównywania szans osób niepełnosprawnych, pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Poza obowiązkowym zakresem *Strategia* opisuje inne ważne problemy społeczne dla województwa, które zostały wyznaczone w oparciu o m.in. diagnozę społeczną stanowiącą podstawę do opracowywania *Strategii*. Zapisów poświęconych tematyce senioralnej w tym dokumencie jest wiele, nie są jednak wydzielone w oddzielnym punkcie, ale zawarte w opisach i zadaniach dot. poszczególnych grup zagrożonych marginalizacją.

Natomiast polityka pomocy osobom starszym jest wdrażana przez ROPS na podstawie dokumentu: Wojewódzki program na rzecz osób starszych na lata 2009-2013 *Pogodna i bezpieczna jesień życia na Warmii i Mazurach*, który określa sytuację osób starszych oraz obszary do działań na rzecz osób starszych. Program ten zainicjowany został przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej oraz Federację Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko –Mazurskiego FOSA, która także była w odpowiedzialna za jego opracowanie. W opracowanie Programu zaangażowana została koalicja ok. 100 przedstawicieli podmiotów, instytucji i organizacji działających na rzecz osób starszych. Program został przygotowany w oparciu o metodę ekspercko-społeczną, interdyscyplinarną. Na uwagę zasługuje fakt, iż zarówno opracowanie jak i wdrażanie tego programu wymagało współpracy administracji rządowej i samorządowej: gminnej, powiatowej i wojewódzkiej oraz wielu partnerów: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, instytucji oświaty, kultury i edukacji, jednostek służby zdrowia, instytucji kościelnych, a także podmiotów zajmujących się aktywizacją zawodową i społeczną oraz organizacji społecznych. Prace nad programem rozpoczęły się w czerwcu 2007 roku. Program został przyjęty przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego do realizacji Uchwałą nr 1/2/09/III z dnia 6 stycznia 2009 r.

Program zawiera cztery obszary:

- 1) **ochrony zdrowia i usług socjalnych,**
- 2) **aktywności społecznej i zawodowej,**
- 3) **potrzeb duchowych,**
- 4) **wizerunku seniorów w mediach i społecznościach lokalnych.**

Na potrzeby programu została opracowana **diagnoza osób starszych mieszkających na Warmii i Mazurach**, która powstała dzięki badaniom naukowym przeprowadzonym przez Uniwersytet Warmińsko-Mazurski wspólnie z Federacją FOSa oraz opracowanie Warmińsko-Mazurskiego Biura Planowania Przestrzennego. Program skonsultowany został w cyklu spotkań i debat.

Czy istnieje wojewódzka Rada seniorów...

W województwie warmińsko-mazurskim nie istnieje Rada Seniorów. Są jednak prowadzone prace nad jej powołaniem. Z inicjatywy Federacji FOSa oraz organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych powstała grupa robocza, która opracowała koncepcję określającą możliwości wprowadzenia i funkcjonowania takiego organu. W oparciu o nią powstał *Statut Rady Seniorów Województwa Warmińsko-Mazurskiego*, który określa zasady funkcjonowania *Rady*, jako reprezentacji środowisk seniorskich w regionie. W celu opracowania statutu przeprowadzono kilka spotkań, seminariów z udziałem przedstawicieli organizacji pozarządowych, samorządu, administracji publicznej woj. warmińsko-mazurskiego. Za powstanie dokumentu odpowiedzialna była Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa.

Głównym założeniem funkcjonowania rady wg. Statusu jest reprezentacja potrzeb seniorów i przyczynianie się do poprawy jakości życia starszych mieszkańców regionu. Rada ma współpracować na zasadach partnerskich z samorządem Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Obecnie trwają przygotowania do powołania Rady, ze względu na jej strukturę (wyłonienie przedstawicieli w poszczególnych powiatach) proces ten jest czasochłonny.

Współpraca środowisk seniorskich w województwie warmińsko-mazurskim

Organizacje pozarządowe prowadzące działalność na rzecz seniorów w województwie współpracują między sobą, a także z różnymi instytucjami pracującymi z seniorami. W wyniku tej współpracy wielu przedstawicieli organizacji pozarządowych i instytucji społecznych zgłaszały potrzeby o konieczności podjęcia wspólnych działań na rzecz osób starszych.

Doprowadziło to do powołania w 2009 roku sieci o nazwie: **Sieć na Rzecz Seniorów Warmii i Mazur**. W skład Sieci weszło 17 organizacji i instytucji pomocowych różnych regionów województwa. Strukturę Sieci tworzy Rada Programowa, która jest najwyższą władzą w Sieci oraz Zarząd, który kieruje bieżącymi pracami. Celem sieci jest tworzenie otoczenia prawno-instytucjonalnego, sprzyjającego godnej starości w oparciu o kadre profesjonalistów przygotowanych do pracy środowisku osób starszych. Do jej zadań między innymi należy tworzenie w świadomości społecznej pozytywnego wizerunku osób starszych oraz integracja międzypokoleniowa, która ma doprowadzać do włączania seniorów w opiekę rodziny i przyjaciół. Członkowie sieci dążą do współpracy ze sobą i wpływają na rozwój lokalny, a także regionalny. Przedstawiciele organizacji członkowskich Sieci uczestniczą w kształtowaniu kierunków rozwoju społecznego oraz wdrażają inicjatywy na rzecz osób starszych.

Kolejną siecią jest **Porozumienie Uniwersytetów Trzeciego Wieku Warmii i Mazur**, które podobnie jak Sieć na rzecz Seniorów nie ma formalno-prawnego statusu. Zostało one powołane na spotkaniu Uniwersytetów Trzeciego Wieku z województwa warmińsko-mazurskiego, które odbyło się 2010 r. w Akademii Trzeciego Wieku w Olsztynie. W skład Porozumienia weszło 15 przedstawicieli UTW (z 17 wówczas istniejących) z województwa. W ramach tego porozumienia powołano 3 osobową grupę koordynacyjną, która reprezentuje Porozumienie. W skład grupy weszli przedstawiciele: Akademii Trzeciego Wieku z Olsztyna, Uniwersytetu Trzeciego Wieku z Działdowa i Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Ostródzie. Obecnie porozumienie liczy ponad 20 członków. W świetle podejmowanych działań oraz liczby zrzeszanych osób Porozumienie jest liczącym się podmiotem i partnerem dla władz samorządowych.

Wojewódzkie działania systemowe na rzecz seniorów

W województwie warmińsko-mazurskim aktywnie i systemowo prowadzi działania na rzecz osób starszych szereg podmiotów. Poza wymienionymi już Siecią na rzecz Seniorów Warmii i Mazur oraz Porozumieniem Uniwersytetów III Wieku najaktywniejsze są Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa i Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa powstała w 2004 r. Związek ten zrzesza ponad 70 organizacji socjalnych - członkowskich, partnerskich – z terenu województwa warmińsko - mazurskiego. Organizacje te pracują na rzecz dzieci i młodzieży, osób niepełnosprawnych, bezrobotnych, chorych, ubogich i wielu innych. W skład Federacji wchodzi m.in. pięć grup branżowych organizacji socjalnych, tj.: Sieć na rzecz Seniorów Warmii i Mazur, Sieć „Wolontariat Warmii i Mazur”, Sieć Organizacji Paliatywnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego PALIUM, grupa organizacji zajmujących się aktywizacją osób niepełnosprawnych oraz grupa Uniwersytetów III Wieku. To najnowsza grupa partnerska Federacji. 17 kwietnia 2012 r. podczas Konferencji Uniwersytetów Trzeciego Wieku zorganizowanej w Działdowie podpisano Deklarację współpracy. Celem współpracy jest wspólne działanie na rzecz rozwoju aktywności i edukacji osób starszych w województwie warmińsko-mazurskim. Deklarację podpisali przedstawiciele ponad dziesięciu UTW.

Federacja FOSa od początku istnienia rozpoczęła współpracę z administracją publiczną, współpracując m.in. z Urzędem Marszałkowskim Województwa Warmińsko – Mazurskiego - Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej. W ramach współpracy Federacja bierze udział w tworzeniu prawa lokalnego dotyczącego polityki społecznej i organizacji socjalnych, czego przykładem jest program seniorski czy konsultowany obecnie Wojewódzki Program Rozwoju Wolontariatu (także zainicjowany przez Federację). Ponadto współpracuje ze Wspólnotą Roboczą Związków Organizacji Socjalnych WRZOS oraz partnerami zagranicznymi jak Związkiem Parytetowym Dolnej Saksonii, Towarzystwem Parytetowej Pracy Socjalnej GPS oraz MOTIVĄ z Holandii.

Podstawowe cele Federacji FOSa to **wspieranie organizacji członkowskich**, realizowane poprzez doradztwo, szkolenia, informację, promocję dobrych praktyk itp. oraz **rzecznictwo interesów**. Federacja wspiera organizacje członkowskie i inne organizacje socjalne odpowiadając na ich różnorodne potrzeby np. poprzez mediacje, pomagając w pozyskaniu zadań zleconych, organizując wizyty studyjne, przeprowadzając szkolenia, a także wspólnie z organizacjami tworzy i realizuje projekty.

Działania na rzecz podniesienia jakości życia osób starszych to jeden z kluczowych kierunków Federacji. Po doprowadzeniu do powstania Wojewódzkiego programu na rzecz osób starszych Federacja FOSa wdraża szereg jego zapisów. Wspiera środowiska seniorskie, prowadzi edukację w ramach Akademii III Wieku Warmii i Mazur, wyłoniła i wspiera

Projekt „Aktywny senior – najlepszy rzecznik swoich społeczności” jest współfinansowany ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2012-2013

działanie Rzeczników Praw Osób Starszych, organizuje z ROPSem coroczną konferencję z okazji Międzynarodowego Dnia Seniora, zorganizowała Ekumeniczne Spotkania Środowisk Osób Starszych, uruchomiła Szkołę Animatorów Społecznych pracujących w środowiskach osób starszych, organizuje wolontariat międzynarodowy osób starszych oraz wolontariat międzypokoleniowy (w ramach 7 Centrów Wolontariatu) oraz realizuje szereg innych działań.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko – Mazurskiego realizuje zadania przypisane Samorządowi Województwa, wynikające z art. 21 ustawy o pomocy społecznej oraz innych ustaw z obszaru polityki społecznej. Realizuje on szereg działań w obszarze polityki senioralnej. W kalendarz ważnych wydarzeń regionalnych na stałe wpisały się coroczne obchody Międzynarodowego Dnia Osób Starszych, w ramach których od 2008 r., we współpracy z Federacją Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa w Olsztynie, Samorząd Województwa Warmińsko – Mazurskiego organizuje uroczyste konferencje poświęcone osobom starszym. Ponadto, z budżetu Województwa Warmińsko-Mazurskiego corocznie dofinansowywane są inicjatywy organizacji pozarządowych, wspierających i aktywizujących seniorów, min. działalność Rzecznika Praw Osób Starszych i jego zastępcy oraz wydawania czasopisma środowisk seniorskich „GENERACJA”.

W chwili obecnej rozpoczęły się również prace przygotowawcze nad opracowaniem nowego programu na rzecz osób starszych na lata 2014 -2020. Obserwatorium Integracji Społecznej działające przy ROPS prowadzi aktualnie badania/diagnozę sytuacji seniorów w województwie warmińsko-mazurskim, których wyniki posłużą do wypracowania nowych celów i działań w ramach w/w programu.

Są to tylko niektóre z działań podejmowanych na rzecz seniorów w regionie Warmii i Mazur. Więcej informacji na ten temat udziela Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

W dziedzinie działań na rzecz seniorów aktywne jest też Mazurskie Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej MSAL z Orzysza, którego prezes jest wiceprzewodniczącym Sieci na rzecz Seniorów Warmii i Mazur. Realizuje ono szereg działań, projektów umożliwiających konkretną ofertę edukacyjno-aktywizacyjną dla osób starszych w szeregu miejscowości z terenu całego województwa.

Ponadto systemowo na rzecz środowisk seniorskich działają organizacje kombatanckie czy reprezentujące emerytów i rencistów.

Aktywność środowisk seniorskich w wymiarze wojewódzkim

W województwie warmińsko-mazurskim została powołana funkcja społeczna - Rzecznik Praw Osób Starszych Województwa Warmińsko-Mazurskiego, który działa od 2010 r. przy biurze Federacji Organizacji Socjalnych FOSa w Olsztynie. Powołanie rzecznika to zapis Programu na rzecz osób starszych. Rzecznikiem został (w Olsztynie) Stanisław Brzozowski, którego równorzędnym zastępcą w Elblągu jest Stanisław Puchalski. Ich praca koncentruje się na interwencjach (najwięcej dotyczy spraw związanych z rodziną, relacjami z urzędami i instytucjami oraz zw. ze służbą zdrowia). Ponadto rzecznicy prowadzą szereg spotkań w środowiskach osób starszych, upowszechniają ich problematykę, współpracują z mediami i administracją publiczną. Na swoim koncie mają szereg sukcesów, czyli spraw, w których pomogli osobom starszym, tak indywidualnie, jak i grupowo.

Konkurs Godni Naśladowania. W obszarze wspierania i promowania najlepszych inicjatyw na rzecz innych Rada Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego od ponad 8 lat prowadzi rok rocznie konkurs pod nazwą „Godni Naśladowania”. Konkurs ten ma 6 kategorii **najlepsze inicjatywy organizacji pozarządowych i ich reprezentacji oraz samorządu - w zakresie współpracy z III sektorem, w tym także za najlepszą inicjatywę na rzecz osób starszych**. Do powołania tej kategorii przyczyniła się Federacja Organizacji Socjalnych FOSa, która wspólnie z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej fundują nagrody dla wyróżnionych. Jest to konkurs promujący pracę na rzecz osób starszych oraz kreujących pozytywny wizerunek osób starszych. Konkurs ten jest najbardziej znanym wyróżnieniem wśród organizacji pozarządowych. Powołanie tej kategorii wynika z zapisów Wojewódzkiego Programu na Rzecz Osób starszych „Pogodna i Bezpieczna Jesień Życia”

Media podejmują tematykę seniorską sporadycznie, choć jest też stały dodatek wydawany przez Gazetę Olsztyńską. Wyłącznie tematyką seniorską zajmuje się Magazyn Środowisk Osób Starszych GENERACJA, wydawany przez Federację FOSa oraz Stowarzyszenie MSAL.

Kolejna ciekawa inicjatywa to Warmia Mazury Senior Games 2012. Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego we współpracy z samorządami miast Olsztyna, Iławy, Lidzbarka

Projekt „Aktywny senior – najlepszy rzecznik swoich społeczności” jest współfinansowany ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2012-2013

Warmińskiego oraz Ornety w zorganizował Zawody Sportowe Warmia Mazury Senior Games 2012, które odbyły się w dniach 10 do 16 września 2012 roku na Warmii i Mazurach. W zawodach wystartowało łącznie ponad 1500 uczestników z 14 krajów, którzy łącznie zdobyli ponad 1700 medali w 11 dyscyplinach, na obiektach sportowych w:

- Olsztynie - pływanie, żeglarstwo, piłka nożna, brydż sportowy, golf
- Lidzbarku Warmińskim - lekka atletyka, tenis stołowy, badminton
- Iławie - piłka siatkowa halowa, siatkówka plażowa, tenis

Celem zawodów była integracja osób aktywnych poprzez upowszechnianie kultury fizycznej i sportu oraz zachęcanie do uprawiania różnych dyscyplin sportowych niezależnie od wieku.. W imprezie uczestniczyli zawodnicy poprzedniej edycji, polonia amerykańska i europejska oraz polscy zawodnicy, którzy po raz pierwszy wzięli udział w przedsięwzięciu.

Seniorzy Lokalnie

Powiatowe i gminne rady seniorów

W województwie warmińsko-mazurskim istnieje tylko jedna powiatowa rada seniorów - w Elblągu, tworzona jest także w Olsztynie. Rady powoływane są przez samorząd – prezydenta miasta. Rada Elbląska potwierdza swym funkcjonowaniem potrzebę tworzenia takich ciał. Jest bardzo aktywna, zainicjowała m.in. kampanię społeczną Bezpieczny Senior, informującą seniorów o istniejących zagrożeniach (np. oszuści) oraz sposobach radzenia sobie z nimi.

Lokalne programy na rzecz seniorów

W województwie warmińsko-mazurskim do tej pory opracowano i przyjęto 4 lokalne programy na rzecz osób starszych, tj.

- 1) Elbląski program na rzecz osób starszych na lata 2009-2013, Uchwała Nr XIX/395/2008 Rady Miejskiej w Elblągu z dnia 18 grudnia 2008 r.
- 2) Program wspierania aktywności i zapobiegania wykluczeniu społecznemu seniorów na lata 2010 – 2015 przyjęty *Uchwałą Nr XVI/192/08* Rady Miasta Działdowo z dnia 8 lipca 2008 r.
- 3) Program dla osób starszych Miasta Olsztyna na lata 2010 – 2015, został przyjęty przez Radę Miasta Olsztyn dnia 29 września 2010 r. Uchwałą Nr LXVI/762/10.

Projekt „Aktywny senior – najlepszy rzecznik swoich społeczności” jest współfinansowany ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2012-2013

- 4) Program działań na rzecz osób starszych w Nowym Mieście Lubawskim na lata 2010-2015, przyjęty przez Radę Miasta Nowego Miasta Lubawskiego dnia 20 lipca 2010 r. Uchwałą Nr LXVIII/297/10

Wypracowane Lokalne programy są dokumentami, będącymi miejscowym prawem do wdrożenia, pod nadzorem lokalnych władz. Wpisane zadania w tych programach zakładają poprawę warunków życia osób starszych zamieszkujących na określonym terenie. W opracowaniu lokalnych programów brały udział osoby starsze, pracownicy jednostek pomocy społecznej, przedstawiciele organizacji pozarządowych działających społecznie na rzecz seniorów. W prawie każdym przypadku jednostkami współpracującymi- partnerami, przy opracowaniu programów były Miejskie Ośrodki Pomocy Społecznej. W Elblągu przy tworzeniu programu wzięło udział 17 przedstawicieli różnych podmiotów społecznych, w Olsztynie 21 przedstawicieli, w Nowy Mieście Lubawskim – 15 przedstawicieli, w Działdowie – 10 przedstawicieli. Programy te były tworzone przy pomocy społeczeństwa oraz wsparcia z różnych dyscyplin społecznych.

Podczas spotkań, warsztatów powołani eksperci moderowali spotkania w celu wypracowania treści programowych. Uczestnicy warsztatów określali misję, wizję, cele oraz zadania do realizacji. Na kolejnym spotkaniu eksperci przedstawili uczestnikom zespołów roboczych wypracowane materiały, ujęte w ramy, opracowane w formuły programowe. Podczas spotkania określono też instytucje, które będą odpowiedzialne za wdrażanie poszczególnych zadań. Ustalono zasady konsultacji społecznych. Główne cele programów to m.in. poprawa stanu zdrowia osób starszych, wzrost poczucia bezpieczeństwa i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, zwiększenie aktywności i integracja osób starszych, budowanie pozytywnego wizerunku osób starszych i in.

Lokalne inicjatywy na rzecz środowisk senioralnych w województwie warmińsko-mazurskim.

Województwo warmińsko-mazurskie to region bogaty w inicjatywy na rzecz osób starszych. Do najbardziej ciekawych, innowacyjnych, poza już wymienionymi, należy zaliczyć:

- przyjazny sąsiad – to kolejny zapis Wojewódzkiego programu na rzecz osób starszych. Pomoc sąsiedzka realizowana jest w kilku gminach, najbardziej modelowo w Elblągu. Regionalne Centrum Wolontariatu, członek Federacji FOSa, wspiera tam na zlecenie miasta i we współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej właśnie pomoc sąsiedzką. Polega

Projekt „Aktywny senior – najlepszy rzecznik swoich społeczności” jest współfinansowany ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2012-2013

to na finansowaniu w niewielkim stopniu sąsiadów pomagających osobom starszym, jako motywacji do codziennej pomocy. Centrum również monitoruje oraz wspiera sąsiadów w ich pracy.

- rodzinne domy pomocy społecznej dla osób starszych – jest ich kilka, głównie dookoła Olsztyna. To modelowe działania, realizowane przez ludzi z poczuciem misji, pozwalające osobom starszym spędzenie jesieni życia w rodzinnej, ciepłej atmosferze

- w Elblągu powołany został Pełnomocnik Prezydenta Miasta ds. osób starszych. Jest to funkcja społeczna, co ciekawe, pełni ją przedstawicielka Uniwersytetu Trzeciego Wieku i Osób Niepełnosprawnych. To prawdziwa społeczniczka, swoje biuro prowadzi w Uniwersytecie. To nowe rozwiązanie, ale pokazuje otwartość władz miasta na środowiska seniorskie i ich problematykę. Pełnomocniczka zajmuje się aktualizacją miejskiego programu na rzecz osób starszych, kontaktem ze środowiskami seniorskimi, funkcjonowaniem Rady Seniorów, kampania Bezpieczny Senior i wieloma innymi inicjatywami

*Przygotowała: Agnieszka Nowicka
Olsztyn 2012*

Źródła informacji:

1. Raport z wyników w województwie warmińsko-mazurskim narodowy spis powszechny ludności i mieszkań 2011
2. Informacja nr 10/2012 o sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim w październiku 2012 roku
3. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2020
4. Strategia polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2015 roku.”
5. Strategia polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020- aktualizacja

6. Osoby starsze w województwie warmińsko-mazurskim – opracowanie Wojewódzkiego Urzędu Pracy z 2007 r.
7. Wojewódzki program na rzecz osób starszych na lata 2009-2013 ***Pogodna i bezpieczna jesień życia na Warmii i Mazurach***,
8. Statut rady seniorów województwa warmińsko-mazurskiego
9. Elbląski program na rzecz osób starszych na lata 2009-2013,
10. Program wspierania aktywności i zapobiegania wykluczeniu społecznemu seniorów na lata 2010 – 2015,
11. Program dla osób starszych Miasta Olsztyna na lata 2010 – 2015.
12. Program działań na rzecz osób starszych w Nowym Mieście Lubawskim na lata 2010-2015,

Strony internetowe: www.federacjafosa.pl, www.warmia.mazury.pl, www.utwdzialdowo.eu/
www.utw.olsztyn.pl/